

פתרון בגרות בגאוגרפיה

מספר שאלון <----- 57381

תאריך בחינה <----- 7/9/20

שעת בחינה <----- 9:00

כותב/ת הפתרון <----- ישי בר-נר, דור חודור ואייל קירצמן

גאוגרפיה של ארץ ישראל

1. א. מטרת שהיו להקמת ערי הפיתוח:

- ליישב את אזורי השוליים של המדינה, שהיו כמעט ריקים מיישובים, על ידי פיזור האוכלוסייה היהודית באזורים אלה.
- לקלוט את המוני העולים החדשים שהגיעו ארצה אחרי קום המדינה, ולספק להם דיור ותעסוקה.
- לספק שירותים כגון חינוך, בריאות ומסחר ליישובים החקלאיים בסביבה.
- לספק כוח אדם לחקלאות וכן לתעשייה המנצלת את המשאבים הטבעיים, בעיקר בנגב ובים המלח.

ב. (1) על פי הגרף קצב הגידול של קרית גת גדול מזה של קרית שמונה. ניתן לראות כי בשנים 1972-2018 גדלה קרית גת מעשרים לחמישים וחמש אלף כלומר כמעט פי שלוש. הגידול התרחש לאורך כל התקופה והיה חזק במיוחד בשנים 1984-1996 לעומת זאת בקרית שמונה בשנים 1972-2018 יש גידול זעיר: מחמש עשרה לעשרים ושתיים אלף. ישנן שנים שבהן אפילו לא היה כלל גידול כמו 1972-1984 ושנים שיש בהן אפילו ירידה זעירה: 2008-2018.

(2) גורמים לקצב הגדילה הגבוה של קרית גת: קרבה לאזור המרכז, השקעה בפיתוח תעסוקה- למשל הקמת מפעל הייטק של אינטל.

גורמים לקצב הגדילה הנמוך בקרית שמונה- ריחוק מאזור המרכז, בעיות בטחוניות עקב הקרבה לגבול לבנון בגלל ארגון החיזבאללה.

ג. הקמת קריית ההדרכה (עיר הבה"דים) בשטח השיפוט של ירוחם עשויה להשפיע עליה באופן חיובי היות וזה יוביל לשיפור תשתיות התחבורה, יותר קונים בחנויות (חיילים העוברים בעיר), יותר ביקוש לדירות בעיר (מקצינים המשרתים בבסיסים), גדילת מוסדות החינוך והגעת אוכלוסיה איכותית למגורים בעיר מה שיעלה את רמת ההשכלה.

פתרון בגרות בגאוגרפיה

2. א. בין 2012-2018 ניכרת מגמת גידול בכמות המטענים העוברים בכלל הנמלים בישראל. מארבעים ושבע לשישים אלף טון בשנה.
סיבות לגידול: גידול האוכלוסיה בישראל, עליה ברמת החיים המבוססת בין השאר על הזמנת סחורות מחו"ל באמצעות רשת האינטרנט-הסחורות הללו מגיעות לנמלים.

ב. (1) על פי הנתונים הנמל הגדול בישראל הוא נמל חיפה. שני יתרונות שיש למיקום של נמל חיפה הם: מפרץ טבעי, קרבה לבתי זיקוק ואזור תעשייה כבדה, חיבור הנמל לרשת מסילות הברזל של רכבת ישראל מאפשר שינוע מטענים מנהריה בצפון ועד דימונה בדרום.

(2) החשיבות של נמל אילת לישראל הוא בכך שהוא נותן נגישות לספינות השטות בים סוף ולא מעוניינות או יכולות לעבור בתעלת הסואץ. כך הוא מגדיל את יכולת הסחר עם מדינות המזרח הרחוק כמו קוריאה, יפן, וסין.

ג. נימוק בעד הקמת נמל המפרץ - הנמל החדש יביא לגידול בהיקף הסחר של ישראל עם מדינות העולם. זאת כי הוא יתחרה עם הנמל הוותיק ויביא לשיפור השירות ליבואנים וליצואנים (פחות זמן המתנה והורדה בעלויות) מה שיעודד את גידול הסחר.

נימוק כנגד הקמת נמל המפרץ - פגיעה באיכות הסביבה בגלל הפגיעה בקו החוף, ובגלל שגם ככה אזור חיפה סובל מזיהום אוויר ולכן פיתוח עוד נמל רק יחזק את פליטת המזהמים השונים, מאוניות, משאיות ומפעלים, הפוגעים באיכות חייהם של האזור המיושב בצפיפות.

3. א.

ערבה-1

מישור החוף-2

גליל עליון-3

ב. גורם אחד המשפיע על ההבדל בכמות המשקעים בין האזורים הוא קו הרוחב בו האזור נמצא: האם הוא יותר דרומי וקרוב לרצועת המדבריות העולמית (קווי רוחב 20-30 מצפון לקו המשווה) שבה שולטות רמות ברומטריות ואוויר מתמוך, או שהוא יותר צפוני ורחוק ממנה, ולכן שייך לאזור האקלים הים תיכוני שיש בו שקעים ברומטריים ולכן משקעים מרובים בחורף.

- הערבה נמצאת בדרום הארץ כאשר חלקה הדרומי ביותר נמצא מדרום לקו רוחב 30. לכן כמות המשקעים הממוצעת היא 0-100 באופן שמאפיין אקלים צחיח מדברי.

- מישור החוף צפוני ממנה (יש לו כמובן חלקים דרומיים וצפוניים אך ככלל הוא בממוצע צפוני יותר) ולכן יש בו אקלים יותר גשום: כמות המשקעים הממוצעת היא 400-700 באופן שמאפיין אקלים ים תיכוני.

פתרון בגרות בגאוגרפיה

- אזור הגליל העליון הוא הצפוני ביותר- היות וכולו ממוקם בצפון הארץ ולכן בו יש את כמות המשקעים הגדולה ביותר 900-800. באופן כללי בגליל העליון החורף קר וגשום יותר מאשר בכל שאר חלקי הארץ.

ג. בעמידת אירוע הגשם החריג בעוצמתו (51 מילימטר בתוך שלושה ימים) יכול להיות חיובי כי עמידת נמצאת באגן הניקוז של הכנרת באופן שהגשם יוביל לעליית מפלס הכנרת וישפר את מצב משק המים בישראל הנמצא במשבר. באילת אירוע הגשם החריג בעוצמתו (22 מילימטר בתוך שלושה ימים) יכולה להיות שלילי כי האזור הזה בנוי ברמה הגיאולוגית מקרקע שאיננה סופגת מים ולכן הגשם יהפוך לשיטפון אשר עלול לגרום נזקים לעיר ובייחוד למתקני התיירות בה.

6. א. הקמה של מתקני התפלה יצרה חוסן לאומי בתחום אספקת המים כי ישראל נקלעה למשבר מים חריף ומסוכן שהתפלה נתנה לו מענה.

המשבר כלל אירועי בצורת ממושכת הנובעים משינויי אקלים וירידה כללית בכמות המשקעים בישראל, התדלדלות של כמויות המים במאגרים הטבעיים בישראל בשל שאיבת יתר, והתדרדרות איכות המים הטבעיים באקוויפרים בשל זיהומים ממקורות עירוניים (שפכים ואתרי פסולת), חקלאיים ותעשייתיים, וכן בשל חדירת מי ים למי התהום אשר הביאה לסגירת בארות להפקת מים- בשל איכות מים לא תקנית.

ההתפלה תרמה לצמצום פערי המחסור במים. המרחב הציבורי בעיר, צרכנים ביתיים, התעשייה, החקלאות, הטבע ושכנינו - כולם נהנו מהגדלת מצאי המים ומהוודאות שבזמינותם. הגברת זמינות היצע המים מאפשרת לישראל להמשיך ולספק תמהיל של מים שפירים וקולחים למגזר החקלאי. ההתפלה גם מאפשרת את שיקום מאגרים ושמירה על מפלסיהם.

ב. ייצור רוב המים במתקנים להתפלת מי ים עלול לסכן את החוסן הלאומי

(1) הסבר הטענה: ההסתמכות בעיקר על ההתפלה של מי ים במקום על מים שפירים מן הכנרת ומן אקוויפר החוף ואקוויפר ההר היא בעייתית כי יכול להתפתח מצב בו ההתפלה תפסק ואז ישראל תכנס בבת אחת למשבר קשה מאד.

(2) נימוקים לטענה:

- מתקני ההתפלה עלולים להפגע בשל חשיפה למתקפות סייבר ולאירועים ביטחוניים כמו ירי טילים או פיגועי טרור.
- מתקני ההתפלה עלולים להפגע בשל אירוע של זיהום מי הים (למשל בגלל דליפת נפט ממיכליות)

במצב כזה בו תהיה השבתה של מתקני התפלה וישראל עלולה להיוותר ללא מים.

פתרון בגרות בגאוגרפיה

גאוגרפיה של המזרח התיכון

שאלה 7 גבולות

א. תוואי פיזי המשמש קו גבול בין עירק לאירן- הרי הזגרוס. זהו רכס הרים שמפריד בין עירק לשכנתה המזרחית אירן. רכס הזגרוס הוא הגדול ביותר הן באירן והן בעירק. אורכו מגיע ל 1500 ק"מ והוא רחב מאוד. רכס זה מאופיין בהרים מאוד גבוהים, ההר הגבוה מגיע לגובה של 4500 מטר. רכס ההרים הוא רכס הרים אלפני שנוצר מהתנגשות של הלוח האירו אסייתי והלוח הערבי.

ב. חסרון לגבול שמקורו נקבע על ידי רכס הרים אלפני.

הרי הזגרוס הם קו גבול טבעי בין עירק לאירן שנוצרו כתוצאה מקימוט אלפני. קימוט אלפני הוא קימוט צעיר יחסית בן 70-90 מיליוני שנים. קימוט אלפני מאופיין באי יציבות גיאומורפולוגית ועל כן הגבול הטבעי בין עירק לאירן עלול להשתנות.

יתרון לגבול שמקורו נקבע על ידי רכס הרים

הרי הזגרוס הם רכס הרים ארוך וגבוה שיכול למנוע הסתננות של אוכלוסיות בין המדינות. במקרים קיצוניים של מלחמות או מגיפות עולמיות קל למדינות לאכוף בקרה על הגבולות. זהו למעשה מכשול טבעי משמעותי שמפריד ומבדיל בין המדינות.

שאלה 8 תיירות

א. תיירות ארכיאולוגית
המזרח התיכון עשיר באתרים ארכיאולוגיים. משחר ההיסטוריה אימפריות רבות כגון: הבבלית, האשורית, האכדית, הפרעונית, המוסלמית, היוונית, הרומית ואף ממלכות ישראל בנו בו מרכזים תרבותיים, מבני ציבור ומפעלי מים והשקיה ונמלים. הדוגמה הבולטת – הפרמידות במצרים

תיירות דת

המזה"ת קדוש לשלושת הדתות המונותאיסטיות: לאסלאם, ליהדות ולנצרות. במזה"ת ישנה פעילות משמעותית של תיירות דתית כגון: עליה לרגל לקודשי האסלאם בסעודיה, בסוריה, בישראל ובאירן. בנוסף, צליינים נוצרים פוקדים את אתרי הקודש בירושלים, נהר הירדן, נצרת ובית לחם. כמו כן, תיירים יהודים מכל העולם פוקדים את הר הבית והכותל המערבי.

ב. הסיבות לגידול האיטי בתרומה של התיירות לתמ"ג ולתעסוקה.

פתרון בגרות בגאוגרפיה

1. חוסר יציבות במזה"ת- במזרח התיכון קיים חוסר שקט ביטחוני. תיירים מעדיפים לנפוש באזורים עם רמת בטיחות וביטחון גבוהים. תיירים ברחבי העולם נחשפים למזרח התיכון דרך אמצעי ה

המדיה השונים. ברוב המקרים החשיפות של האזור הן על רקע מתיחות ביטחונית.
2. העדר תשתיות תיירותיות מפותחות- בשביל לקיים ענפים תיירותיים חייבות המדינות להשקיע בתשתיות כגון: שדות תעופה, רכבות, חשמל, מים, מרינות, בתי נופש ומלונת. ישנה מגמה של שיפור בתשתיות התיירותיות, אך הן עדין לא מספיק מפותחות למימוש הפוטנציאל.

שאלה 9 נפט

- א. הסיבות שבגללן המפרץ הפרסי מוביל בהפקה וייצוא של נפט:
1. עלות הפקה של חבית נפט – הנפט במפרץ הפרסי נמצא "במלכודות נפט" רדודות. עלות כריית נפט תלויה רבות בעומק קידוח הנפט. ככל שהקידוח עמוק יותר עלות ההפקה עולה וההיפך. בנוסף עלות כוח העבודה במדינות המפרץ הפרסי זולה. אלו מהגרי עבודה שמקבלים שכר נמוך. השילוב של עלות הקידוח ושכר העבודה מאפשר להוזיל את מחירה של חבית נפט במפרץ.
  2. רזרבות נפט- במפרץ הפרסי נמצאים עתודות הנפט הגדולים בעולם. מדינות רבות בעולם מעדיפות לסחור עם מדינות המפרץ המבטיחות להן נפט בהספקה קבועה וארוכת טווח.
  - ב. שר החוץ הסעודי מציג את התלות של מדינתו בתעשיית הנפט. לדעתו אסור לסעודיה להשקיע רק בענף הנפט. לא ניתן להסתמך רק על תעשיית הנפט ולהזניח את יתר הענפים. כיום מחירי הנפט תנודתיים והעולם עובר לשימוש באנרגיות מתחדשות או לאנרגיות היברידיות. בהחלט סביר כי תעשיית הנפט תאבד מכוחה ולכן סעודיה חייבת להעריך לעולם משתנה ודינמי.
שתי דרכים להתמודדות עם התלות בנפט:
    1. פיתוח תיירות דתית- סעודיה היא מוקד לעלייה לרגל לעיר מכה ולעיר מדינה. מדובר על מיליוני מוסלמים שעולים לרגל ומקיימים את מצוות החג.
    2. בנקאות עולמית- סעודיה רכשה בנקים ברחבי העולם. הכלכלה הסעודית היא כלכלה גלובלית של מסחר ומתן אשראי לחברות, למדינות ולסקטור הפרטי.
שתי הדרכים שהוצגו מפחיתים את התלות של סעודיה בתעשיית הנפט.

שאלה 10 אוכלוסייה

- א. שתי סיבות להאטה בקצב הכפלת האוכלוסייה
1. העלאת רמת ההשכלה- המזה"ת חווה עליה ברמת ההשכלה. בדרך כלל אוכלוסייה משכילה מביאה לעולם פחות ילדים מאשר אוכלוסייה פחות משכילה.
  2. מודעות בתכנון משפחה- באזורים מסוימים במזרח התיכון ישנם מרכזים שמסייעים למשפחות לתכנן את התא המשפחתי שלהם. המדינות מעודדות את האוכלוסייה

פתרון בגרות בגאוגרפיה

להגיע לאותם מרכזים. מרכז תכנון המשפחה מנסה להתאים את גודלה של המשפחה בהתאם לרמת החיים הצפויה.

המומנטום הדמוגרפי- האוכלוסייה במזה"ת היא צעירה והיא תכנס במהירות לתקופת הפריזון. גם אם הריבוי הטבעי יקטן האוכלוסייה הכללית תמשיך לגדול בקצב גבוה. הצעירים יכנסו לחיי נישואין בגיל צעיר והגידול באוכלוסייה ימשך עד שאתם צעירים לא יהיו פוריים יותר. הצפי שבגלל המומנטום הדמוגרפי האוכלוסייה במזרח התיכון תמשיך לגדול בקצב גבוה עוד לפחות 20 שנה.

ב. קושי כלכלי חברתי במרחב הכפרי בגלל גידול האוכלוסייה נטישת כפרים- כמות גידול האוכלוסייה בכפרים במזה"ת איננה תואמת את קצב פיתוח הכפר והעיסוק החקלאי. לרוב הצעירים אין עבודה בכפר והם נאלצים להגר לערים הגדולות. הכפרים נותרים עם אוכלוסייה מבוגרת ומאוד מצומצמת. קושי כלכלי חברתי במרחב העירוני בגלל גידול האוכלוסייה קריסת תשתיות עירוניות- קצב גידול האוכלוסייה מחייב הרחבת התשתיות העירוניות: מים, ביוב, גנים, בתי ספר, כבישים ודיור. הרבה ערים במזרח התיכון לא מצליחות לעמוד בקצב והתשתיות הקיימות על סף קריסה.

ניתוח תופעות יסוד במרחב (נתי"ב): מאלי וגינאה

11.

א.

גינאה קרובה לים, ואילו מאלי ללא-מוצא לים. בנוסף, גינאה שוכנת באזור לח יותר ובמז"א נעים יותר, בעוד שמאלי מדברית ברוב שטחה.

ב.

קונקרי – עיר חוף, דבר המאפשר גישה למסחר בינ"ל, שטחי דיג נרחבים ופיתוח תיירות.

במקו – עיר נהר, הדבר מאפשר גישה קבועה למים מתוקים, דיג ותחבורה נוחה במעלה ובמורד הזרם.

ג.

גורם פיזי בולט הוא הפערים בכמויות המשקעים, בגינאה יותר משקעים, לכן יש יותר מים זורמים וקל יותר לייצר חשמל הידרואלקטרי. כמו כן, גינאה גם הררית יותר, והפרשי הגבהים בה קיצוניים יותר, הדבר מאפשר הקמת סכרים יעילים וזולים יותר.

ד.

פתרון בגרות בגאוגרפיה

יערות – גינאה משופעת יחסית ביערות, עקב המשקעים הרבים, יחסית. במאלי יש אזורים מדבריים רבים שבלתי אפשרי שיצמחו בהם יערות. לכן באופן טבעי יש כיסוי צומח-מיוער בשטחים פחות נרחבים.

12.

א.

1 - אקלים מדברי

2 – אקלים ערבתי

3 – סוואנה (טרופי)

הסיבה להיווצרות מדבר במאלי היא היותה חלק מרצועת המדבריות העולמית (סביבות קו רוחב 30), רצועת המדבריות נגרמת כתוצאה מקרינת השמש הרבה בקווי הרוחב 20-30 מעלות (צפון ודרום)

ב.

המדבור מתרחש ככל הנראה לאורך הגבול שבין האזור המדברי לאזור הערבתי, בשוליהם הדרומיים של המדבריות. הסיבה לכך היא משום שמדבור הוא התפשטות המדבר לאזורים הנמצאים בשוליו, במקרה של מאלי, השוליים הם החלקים הדרומיים של המדבר.

נטיעת עצים עשויה להפחית חלק מגורמי המדבור. למשל, למנוע סחיפת קרקע שיכולה להיגרם מחשיפתה, או מעיבוד-יתר חקלאי, למתן את הטמפרטורות ולהעלות את הלחות. דברים שיאטו או ימנעו התפשטות המדבר.

13.

א.

רמת הפיתוח של מדינות החבל נמוכה. מדינות תת-מפותחות.

שיעור המועסקים בחקלאות – מעל 50% מכח העבודה מועסק בחקלאות, זהו שיעור מועסקים גבוה מאוד. במדינות מפותחות למשל, שיעור זה לרוב נמצא סביב 2-5%

פתרון בגרות בגאוגרפיה

יודעי קרוא וכתוב בני 15 ויותר – בשתי המדינות בערך שליש מהתושבים יודעים לקרוא ולכתוב. זהו נתון נמוך מאוד שמעיד על רמת פיתוח נמוכה. במדינות מפותחות השיעורים שואפים ל-100%, ואפילו במדינות מתפתחות יש לרוב מעל 50% יודעי קרוא וכתוב.

ב.

המדינות מייצאות חומרי גלם/תוצרים חקלאיים בסיסיים (כותנה, קפה, דגים), או משאבים טבעיים (זהב, בוקסיט)

לעומת זאת, הן מייבאות מוצרים מעובדים (טקסטיל, מזון, חומרי בניה), או מוצרים הדורשים ידע טכנולוגי לייצור (מכונות, ציוד הובלה וכד').

ככלל, מדינות ברמת פיתוח נמוכה, נוטות לייצא מוצרים "בסיסיים", תוצרים חקלאיים ומשאבי טבע ולייבא מוצרי מותרות העל רמת פיתוח גבוהה כמו אלקטרוניקה, וכד'. במדינות מפותחות, הייבוא הוא של מוצרים בסיסיים ומוצרים חקלאיים ואילו יש יצוא של מוצרים ברמת גימור גבוהה.

14.

א.

האוכלוסייה היצרנית במאלי קטנה בהרבה מהאוכלוסייה התלויה.

ניתן לראות שפחות מ-50% מהאוכלוסייה יצרנית.

רוב האוכלוסייה התלויה מצויה בקרב שכבות הגיל הצעירות, דבר המעיד על ילודה גבוהה.

ניתן לראות ששיעור האוכלוסייה המבוגרת התלויה מועט, דבר המעיד בין השאר על תוחלת חיים נמוכה.

ב.

יכול להיות שהשיעורים הגבוהים מאוד של הגירה ממדינות אלה נגרמת בשל הרצון למצוא תעסוקה במדינות מפותחות יותר, או בכאלה שיש בהן צורך בעובדים (הגירת עבודה).

אפשרות אחרת היא שבשל תוחלת החיים הנמוכה במדינה, משפחות מנסות להגר לצורך מציאת חיים טובים יותר במדינות בעלות רמת פיתוח עדיפה.

קידום
לך תצטיין

פסיכומטרי בגרות מבחן אמ"ר

פתרון בגרות בגאוגרפיה

קידום
לך תצטיין

פסיכומטרי בגרות מבחן אמי"ר

פתרון בגרות בגאוגרפיה

קידום
לך תצטיין

פסיכומטרי בגרות מבחן אמי"ר

פתרון בגרות בגאוגרפיה

קידום
לך תצטיין

פסיכומטרי בגרות מבחן אמי"ר

פתרון בגרות בגאוגרפיה

קידום
לך תצטיין

פסיכומטרי בגרות מבחן אמי"ר

פתרון בגרות בגאוגרפיה

קידום
לך תצטיין

פסיכומטרי בגרות מבחן אמי"ר